

Informationsblad nr 3 1994 Årgång 18

Redaktionens sida

Ansvarig utgivare: Staffan Müller, Sunnanäng 35,
793 90 Leksand, tel. 0247-611 06

Redaktion Staffan Müller, Sören Stenberg
och Bo Alexandersson

Medlemsavgifter 1995: Vuxna 75:-
Familjemedlemmar 30:-
Ungdomar födda 1974 och senare 30:-

Adressändringar till: Bo Alexandersson, Siljegårdsvägen 21
793 33 Leksand, tel. 0247-108 20

Postgiro nr: 438 26 34-6   Bankgiro nr: 456-4373

Tidskriften ges ut 4 ggr/år. Fågelklubbens medl. får den utan kostnad.

Innehållsförteckning:

3 Ängshök	20 Rapport från ringmärkningen vid Limsjön
5 Fältbestämning av ängs- och stäpphökshonor samt ungfåglar	22 Boken om "Hotade och sällsynta växter i Dalarna" är äntligen här
12 Vårens program	23 En närmare titt på Backsvalan
14 Aktuella observationer	27 Uvprojektet
18 Fiskgjusen i Leksand	29 Projekt pilgrimsfalk 1994
19 Nya kossor till Limsjön	31 S'en sist från Insjön

Kungsörnen på framsidan är fotograferad av Bogdan Persson.

ÄNGSHÖK

✉ Anders Hans

Ängshök har t o m 1993 observerats 3 gånger i Dalarna enl följande:

1 hane den 30/5 1978, Hovran, Hedemora
1 hane den 8/5 1983, Mattsbo, Smedjebacken

1 hane den 25/7 1993, Sörbo, Hedemora
Den 13/5 1994 sågs Dalarnas första adulta hona i Yttermo, Leksand av Bogdan Persson och Gunnar Lind.

Ängshöken är en expansiv art som i Sverige började häcka på 1920-talet. 1981 häckade 55 par varav 48 häckade på Öland och 7 st i övriga Sverige. Hornborgasjön (VG) är den närmaste kända häcklokalen.

Stäpphök har ännu inte observerats i Dalarna, i Sverige uppträder den sällsynt men regelbundet, den häckar närmast i Rumänien och i Ukraina, dock har stäpphöken häckat några gånger på både Öland och Gotland.

Leksands fågelklubb har genom sina resor träffat på både ängs- och stäpphök.

Litteratur:

DOF. 1993. Dalarnas fåglar. 2:a uppl. Avesta.

SOF. 1990. Sveriges fåglar. 2:a uppl. Stockholm.

Eftersom de båda kärnhökarna är tämligen lika varandra känns det motiverat att försöka sortera ut skillnaderna mellan de båda arterna. Till vår hjälp har vi en mycket duktig och sympatisk fågelkännare från vårt grannland i söder; Danmark.

Se följande artikel av Klaus Malling Olsen som väl närmast är känd för sina mycket läsvärda artiklar i SOF's medlems-tidning "Vår Fågelvärld".

Leksands Fågelklubb

håller ordinarie

årsmöte

den 15 februari kl. 19.00 i Miljökontorets lokaler.
Ärenden enl. stadgarna. Verksamhetsberättelse i bild.
Fika serveras!
Styrelsen hälsar alla intresserade varmt välkomna!

FÄLTBESTÄMNING AV ÄNGS- OCH STÄPPHÖKSHONOR SAMT UNGFÅGLAR.

✎ Klaus Malling Olsen delvis översatt av Anders Hans.

De slanka kärnhökarna, ängs- och stäpphök, är båda rariteter i våra trakter, även om ängshöken numera får betecknas som en årlig gäst. Bestämning av de två arterna är ett knepigt kapitel (oftast får honfärgade fåglar gå som "Stängshök"), särskilt eftersom man ju inte skaffar sig tillräckligt med erfarenhet i hemmatrakterna.

Några dagar på Öland sommartid med närstudier av ängshök ger dock bra insikt i hur man känner igen arten, men får självklart kompletteras med studier av stäpphökar i sydliga trakter.

Genom åren har jag haft tillfällen att studera de två arterna, både i Danmark och i Sverige men också i Mellanöstern, Östafrika och Indien. Kännedomen har kompletterats med studier av skinnsamlingarna vid Universitetets Zoologiska Museum i Köpenhamn, Uppsala och Oslo.

Ängshök, adult hona

Foto: Staffan Rodebrand

Allmänt om jizz (fågels helhetsintryck).

"Stängshöken" (ängshök och stäpphök) är långflyttare som övervintrar i tropikerna. Detta syns genast på flyktsilhuetten, som särskilt hos ängshöken är en "skelettversion" av den tyngre blå kärnhöken, som i sin tur påminner om en "uttorkad" sparvhök.

Den blå kärnhökens vingar är således breda, med fylligt avrundad hand (5 synbara fingrar). "Stängshökar" har smalare vingar med spetsig hand, (4 synbara fingrar) men även de inre handpennorna är kortare än den blå kärnhökens och i kretsflykt har den mycket smal stjärt, nästan som en påsatt pinne. Flykten är avsevärt elegantare än blå kärnhökens, "kroppen svävar i den lätta tärnaktiga flykten." Kretsande "stängshökar" håller ofta vingarna mjukare kurvat än blå kärnhök, närmast i U- framför V form. Smal arm är särskilt påfallande hos adulta honor; ungfåglar har något bredare och svagt utböjd arm. Till formen påminner ängs- och stäpphök om varann, med bara subtila skillnader, som kan vara svåra att sätta i ord.

Ett citat från Håkan Delin är på sin plats: "Om de två arterna var lika vanliga som t ex ormvråk och fjällvråk skulle det förmodligen vara lättare att skilja dem åt" (H. Delin muntl. Israel april 1994, Delin 1989).

Tydligt är att ängshökens arm är 'mycket kort' och vingarna 'långa och jämnskala.' Kort arm är särskilt påfallande i aktiv flykt.

Stäpphöken har en aning längre arm och tenderar hålla den kortare handen mer 'bakåtriktad' -sträckande fåglar kan till silhuetten jämföras med mycket slanka falkar (särskilt eleonorafalk) eller spetshandade blå kärnhökar.

Att urskilja detta kräver dock mycket stor erfarenhet och man får aldrig bestämma en "stängshök" till art enbart på silhuetten. Dock kan det påpekas att några stäpphökar har flugit med mycket tydliga kroppsrörelser i aktiv flykt, inte olik flyktsättet hos jorduggla och tydligare än jag har sett hos någon ängshök.

Den viktigaste dräktskillnaden från blå kärnhök är att "stängshöken" har en vit övergump som är smal och "rektangulär", ofta dolt av mörka streck eller tvärband. Blå kärnhöks övergump är "kvadratisk" och har som mest några mörka fläckar baktill.

Vad skall man titta på ?

Med tanke på de två arternas stora likheter i dräkten, är det inte konstigt att de ofta ej bestäms till annat än "Stängshök".

En grov indelning till huvudtyper görs dock relativt snabbt. En ljus, sandfärgad "stängshök" med mörka streck över bröstet är en adult hona: hos sådana skall man koncentrera sig på undervingens teckning, eventuellt ett svart komma vid handtäckarnas bas och övervingens eventuella kontrast.

En varmt rost- till gulbrun "stängshök" med jämnfärgad kropp är en ungfågel.

Hos ungfåglar skall man koncentrera sig på huvudets teckning och eventuell ljus halskrages utseende och kontrast till resten av undersidan. Se dessutom efter bandningen på handpennornas undersida.

Adulta honor.

Adulta honor av ängshök är de ljusaste kärnhökarna. Undervingen är tämligen jämnljus med bred svart bakkant på armen, väl skild från 'breda, ljusa baser av arm-pennorna' (inte olik teckningen hos adult

Stäpphök, adult hona.

Foto: Staffan Rodebrand

hane av bivräk). De 2 mörka banden längre in på armen framstår isolerat från ändbandet. Det ljusa intrycket av undervingen förstärks av att armhålan bara har smala, men distinkta svarta tvärband och av att mörk "kommafläck" på handtäckarna saknas eller är så svag att den inte urskiljs från handpennornas mörka tvärband. Övervingen är gråbrun med svart linje över större täckarna, likt hanen, men ofta bildar alla armpennorna en "mörk panel" mot gråbrun övervinge. Handpennornas mörka tvärband syns under bra observationsförhållande tydligt, ofta verkar handens spets tom mörkare än innerdelen.

Huvudteckningen är av mindre värde, men ängshökshonans ansikte är ljust med en vit "hummerklo" kring ögonen och ett mörkt liggande U på kinden. Ansiktet domineras av det ljusa och en eventuell antydning av svag, ljus halskrage ses bara mitt på halsen

Mindre utmärkande karaktärer är att flanker och byxor har distinkta, rostbruna längsgående streck.

Den vita övergumpen har också ofta längsgående streck och mer sällan mörka okompleta tvärband. Benen är gula till orangegula.

Adulta honor av stäpphök är mörkare. Undervingen verkar tvåfärgad då armpennorna successivt blir mörkare in emot kroppen. Ljusa band på armpennorna sitter på jämnare avstånd från varandra än ängshökens, vanligt är också att de inre armpennorna är helmörka, något som tillsammans med grovt mörkmonstrade armhålor.

Inre mellersta och större täckare ger mörkare innerdel av vingen, bara med ljusare mindre täckare. Dessutom hör ett svart

komma på handtäckarna till regeln. Märk att det syns tydligt emot de bandade handpennorna.

Även övervingen är mörkare än ängshökens, alla pennor verkar jämnmörka. Dock lär mycket gamla honor kunna ha ljusare band genom armpennornas undersida, men då i jämnt avstånd från varandra och ofta är de mörka banden mörkgrå, inte rent svarta som ängshökens mörka ändband på armen.

Huvudteckningen är mörkare än hos ängshöken med endast en liten vit fläck på kindens bakdel och bredare mörka ögonstreck som isolerar det ljusa ögonbrynstrecket (jfr ängshökshonans "hummerklo"). En vitgrå, genomgående halskrage omges av mörkt, men kan vara svag då den har mörka fläckar eller streck. Huvudteckningen kan sägas påminna om den blå kärhökshonan, som dock normalt har svagare och gultonad halskrage (Svensson 1991).

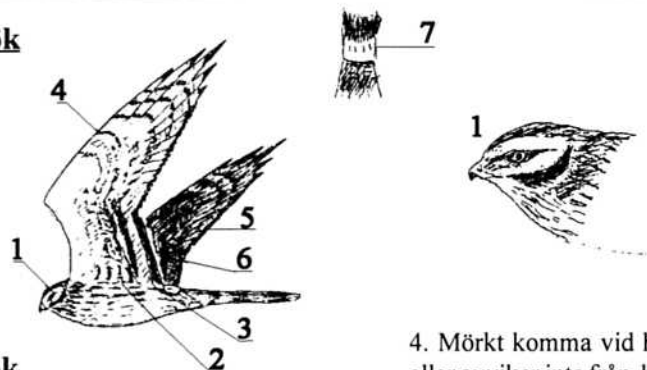
Flanker och byxor har breda, mörkbruna droppformade fläckar, på byxorna ofta som dubbelfläckar. Övergumpen har oftast 2-3 mörka tvärband men kan som flertalet ängshökar ha längsgående streck eller vara otecknat vit. Benen är normalt gula.

Blå kärhök (särskilt juvenila hanar) kan i dräkten vara lik stäpphökshonan men skiljs åt genom att den har tyngre flyktsätt samt en bred rundad hand (snarlik sparvhökens), bredare stjärt samt en vit kvadratisk fläck på övergumpen. Märk att de generellt småvuxna blå kärhökshanarna kan till buk-sidans teckning påminna om adulta ängs- och stäpphökshonor då de har kraftiga mörka streck över bröstet mot ljusare, ofta otecknad buk. Unga honor av blå kärhök är större och direkt tyngre än någon "stängshök" och

Viktigaste skillnaderna på adulta honor:

Ängshök

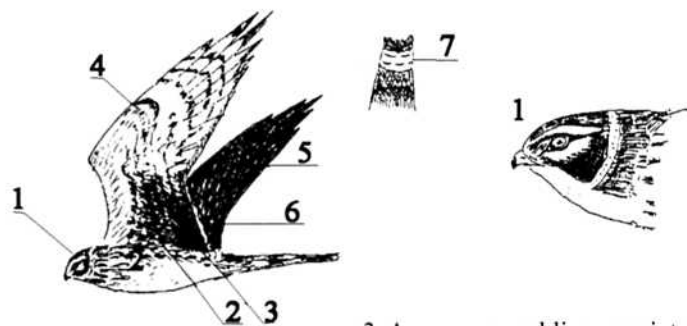

Ängshök

1. Bred, vit "hummerklo" och mörk fläck under "hummerklon".
2. Armhålor och inre undre vingtäckare är ljusa med distinkt mörka tvärband.
3. Armpennorna är ljusa med 2 väl isolerat svarta band.

4. Mörkt komma vid handtäckarna saknas eller avviker inte från handpennornas band.
5. Handens ovansida är gråbrun med mörka tvärband.
6. Armpennornas band syns; mörk "handlinje" genom armen.
7. Övergumpen har ofta något längsgående streck.

Stäpphök

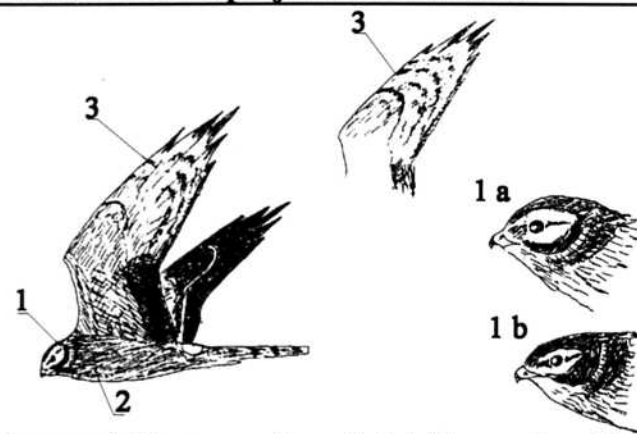

1. Mörkare, med bredare mörk fläck på kinden samt genomgående ljus halsring (kan vara svag). Huvudteckningen påminner om Blå kärrhök.
2. Armhålor och inre undre vingtäckare är mörka med diffusa ljusa fläckar, tillsammans med 3 mörkare tvärband ger det en "tvådelad" vinge med mörk innerdel.

3. Armpennorna blir succesivt mörkare mot kroppen. Mörka jämbreda band.
4. Ofta tydligt mörkt komma på handtäckarna.
5. Handen är jämnmörk; bara på nära håll syns svagt mörkare tvärband.
6. Armpennorna är mörka likt handpennorna.
7. Övergumpen har vanligen något tvärband.

Viktigaste skillnaderna på juventila honor:

Ängshök

1. Huvudteckning som adult hona, men ofta med reducerat vit "hummerklo" (se 1b). Ev. ljus halskrage reducerat till halssidor, färgad som buksidan.

2. Buksida orangebrun (rävröd), sällsynt ljusare orange (för slitage, se text).
3. Yttersta 5 handpennorna ofta nästan otecknade eller med svaga, diffusa tvärband, kan dock vara tvärbandade.

Stäpphök

1. Huvudteckningen svart/vit med bred, genomgående ljus halskrage, tydligt ljusare än buksidan.

2. Buksida gulorange, sällsynt mörkare orange (för slitage, se text).
3. Alla handpennorna har distinkta mörka tvärband.

de mest typiska har rosttonad brun buksida med genomgående mörka längsgående streck som till bredden är någorlunda jämbreda både på bröst och buk. Även om strecken är tydliga kan de vara svåra att urskilja på flygande fåglar.

Dessa fåglar borde dock inte vara något problem i jämförelse med adulta "stängshökshonor", däremot kan de vara nästan så varmt färgade som de svagast färgade av unga "stängshökar" (de förstnämnda dock typiskt mattare bruna).

Juvenil ängs- och stäpphök.

Den unga ängshöken har oftast rävröd buksida med en tydligt brun färgton. Särskilt fåglar med fräsch dräkt är slående rödbruna. Färgen slits successivt av från hösten och när fågeln når våren på sitt andra kalenderår (2k) är buksidan avsevärt blekare, dock fortfarande med rostbrun anstrykning som bara vid starkt slitage (mellan sen vår och tidig höst andra året) kan ge buksidan en cremegul färg.

Huvudteckningen påminner om den adulta honans, men är något tydligare, särskilt den "vita hummerklon" som omger det mörka ögat framstår tydligare emot de svarta omgivningarna än hos den adulta honans. Många har en antydning till varmt brun halvkrage mitt på halsen, men då med en färgton likt bröst/buk. Oftast är bröst och flanker helt otecknade, men ett fåtal har enstaka mörka streck på bröstet eller tvärbandade flanker.

Undervingen är tvåfärgad med en mörk "panel" över armpennorna. Hela undervingen kan ha en fint rostbrun anstrykning. En viktig skillnad emot stäpphöken är att; många ängshökar har de 5 yttersta hand-

pennorna jämnljusa eller med mycket diffust mörka fläckar eller band, en karaktär som då är unik bland kärrhökarna. Normalt saknas tydligt mörkt "komma men mot eventuellt jämnljusa yttre handpennor kan "kommat" ibland framträda.

Ryggsidan är jämnt mörkbrun med ljust gulbruna spetsar på större täckarna, som bildar ett genomgående ljust vingband. På sittande fåglar ser ryggsidan ljusfjällig ut, liksom tertialer och större täckare, men det ljusa är normalt begränsat till spetsarna av de enstaka fjädrarna.

Ibland kan övergumpen ha en rostbrun anstrykning, vilket dock nöts bort snabbt efter utflygningen ur boet. Det har dock setts på ungfåglar fram till september.

Den unga stäpphöken har normalt en något mer gultonad brunorange buksida än ängshöken. Rävrödfärgade ungfåglar torde höra till undantagen hos stäpphöken likaså gulbruna ungfåglar hos ängshök. Vid slitage bleknar dräkten, och i april (2k) har jag sett fåglar som redan varit gulvita på buksidan.

Huvudteckningen är hos de unga stäpphökarna den viktigaste karaktären. En genomgående bred vit till ljusorange halsring, betydligt ljusare än bröst/buk. Om man är uppmärksam kan man antyda att både halsringen och de mörk/ljusa teckningarna kan ge de unga stäpphökarna drag åt falkhället beträffande huvudkontraster. Dessutom är buksidan alltid otecknad och samtliga handpennor har tydliga mörka band. Det mörka "kommat" vid knogen tenderar att vara kraftigare än ängshökens.

Ryggsidan påminner om ängshökens och är i de flesta fallen identisk med dennes. Några har dock bredare ljusa band över de större täckarna samt bredare ljusa ränder

på täckare och tertialer. Dessa ljusa teckningar framstår dock bara sällsynt som tydligt kraftigare än hos den unga ängshöken. Övergumpen har som mest en svagt orange-gult anstrykning, men uppfattas normalt som vit.

Just flygga "stängshöksungar" flyger stelare än adulta och påminner tämligen mycket om blå kärrhökar. Detta förstärks ytterligare av den bredare och mer kupade armen än de adulta fåglarna har.

Det lär dock vara så att när de juvenila fåglarna lämnar häckplatsen är flykten fullt utvecklad. Sträckande ungfåglar vid Falsterbo har alltid varit typiska till flyktsättet. Förmodligen är skillnaderna i proportionerna på de två arternas ungfåglar obetydliga sinsemellan.

Slutligen skall det nämnas att ängs- och stäpphök hybridiserade i Finland (1993) och producerade hybridungar. Dessa påminde om svagt tecknade stäpphökar med enstaka svarta streck på bröstet (Forsman (1993)).

Subadulta fåglar.

Fram till första vår (2k) är dräkten i stort sett likt de juvenila fåglarna, dock med ljusare buksida. Ev hankaraktär växer fram från maj, exempelvis hade en 2k stäpphökshane ljusgrå bakrygg, som tenderade att förlänga den ljusa övergumpen.

Under första sommaren anläggs gradvis adult dräkt och under höststräcket är dräkten likt en adult hanne med inslag av juvenila pennor. Det lär alltid vara fallet hos ängshök, däremot kan stäpphöken färdigugga pennorna först i sept. (Forsman 1984, egna observationer). 2k honor ängshök med juvenila mörka armpennor kan vara knepiga att känna från äldre honor av stäpphök, men

har typiskt endast armpennorna mörka, inte även inre täckare.

Fram till 2-års ålder har många ängshökshonor mörkare armpennor, dock med bred, ljusare mittdel (se ovan) och på ryggsidan det typiska "hanbandet" mitt genom vingen.

Bestämning av subadulta hanar är ett område som dock ej behandlas här. För fördjupning i detta ämne se t ex: Christensen 1977.

Tack!

Ett stort tack riktas till Dick Forsman, Håkan Delin och

Magnus Ullman för givande diskussioner kring ämnet, samt till Mads Jensen Bunch och Hans Larsson för hjälp vid skinnstudierna i Köpenhamn.

Även ett varmt tack till personalen vid Universitetets Zoologiska Museum i Köpenhamn, Zoologiskt Museum i Uppsala och Universitetets Zoologiska Museum i Oslo för tillgång till museernas skinnsamlingar.

Läs ytterligare!

Denna uppsats är tänkt som en kort introduktion till de viktigaste fältkaraktärerna av de två slanka kärrhökarna sinsemellan. Mindre detaljer kring vingformer, dräkt detaljer mm har inte behandlats.

För de specialintresserade rekommenderas följande litteratur:

Alström, P. Colston, P & Lewington, I. 1992: En fälthandbok över sällsynta fåglar i Europa. -Domino Books, Jersey.

Blom, A. 1989: Fältbestämning av kärrhökar. Fåglar i Uppland 16: 45- 57.

Christensen, S. 1977: Feltbestemmelse af overgangsdrægter af hanner af Hedehog

Circus pygargus og Steppehog C. macrourus. -Dansk Orn. For. Tidsskr. 71: 11- 22.
 Forsman, D. 1984: Rovfågelguiden Lintutieto.
 Forsman, D. 1993: Hybridising harriers. Birding World 6:313.
 Gensbol, B. 1984: Rovfuglene i Europa, Nordafrika og Mellemøsten. -G.E.C. Gads Forlag, København.
 Jonsson, L. 1992: Birds of Europe with North Africa and the Middle East. -Helm. (Även i Svensk översättning)
 Nilsson, J. 1985: "Stängshökar". Fåglar i Stockholmstrakten 14: 86- 88.
 Porter, R.F., Willis, I., Christensen, S. & Nielsen, B.P 1982: Flight identification of European raptors. T. & A.D. Poyser.

Rodebrand, S. 1982: Något om dräktskillnader hos ängshökens Circus pygargus och stäpphökens C. macrourus hon och ungfåglar. -Calidris 11: 257- 262.
 Sinclair, I., Hockey, P. & Tarboton, W. 1994: Illustrated guide to the Birds of Southern Africa. -New Holland Publ., London.
 Svensson, L. 1971: Stäpphök Circus macrourus och ängshök C: pygargus -problemet att skilja dem åt. -Vår Fågelvärld 30: 106- 121.
 Svensson, L. 1991: Unterscheide zwischen weiblichen Korn C. cyaneus und Steppenweihe C. macrourus. -Limicola 5: 125- 128.

PROGRAM FÖR VÅREN 1995

<u>Program</u>	<u>Dag</u>	<u>Tid</u>	<u>Plats</u>
Årsmöte	15/2	19.00	Miljökontoret
Ugglevaka	Mars/april	19.00	Samling vid Limsjön (Norsbro)
Orrspel	April	05.00	Samling vid Limsjön (Norsbro)
Fågelskådningens dag	Maj	06.00	Samling vid Limsjön (Norsbro)
Nattsångare	Juni	22.00	Samling vid Limsjön (Norsbro)
Kollsjövandring	Juni	20.00	Samling vid Limsjön (Norsbro)

Tiderna för de olika aktiviteterna är preliminära. Vi kommer att annonsera i Leksandsbladet

Vid utomhusaktiviteterna gäller det att ha lämpliga kläder och skor (stövlar)!

Ta gärna med er någon form av fika samt 10:- till den som kör bilen vid samåkning!

Väl mött på våra olika aktiviteter!

Sparvuggla - Sveriges minsta uggla

Foto: Bengt Lundberg/N

Svart stork

Foto: Bengt Lundberg

AKTUELLA OBSERVATIONER JANUARI - AUGUSTI 1994

☞ Conny Land

Här presenteras ett urval av de rapporter som hittills i år inkommit till undertecknad. Observationerna bör tillsvidare betraktas som preliminära.

Efter sex milda vintrar i rad fick vi en snörik vinter med relativt sträng kyla, framförallt i februari. Våren fortskred normalt, maj och första hälften av juni var dock kyligare än normalt. I mitten av juni inleddes en period med högsommarvärme, som varade ända in i augusti.

En fullständig fågelrapport för 1994 kommer att redovisas i tidning nr 1 1995

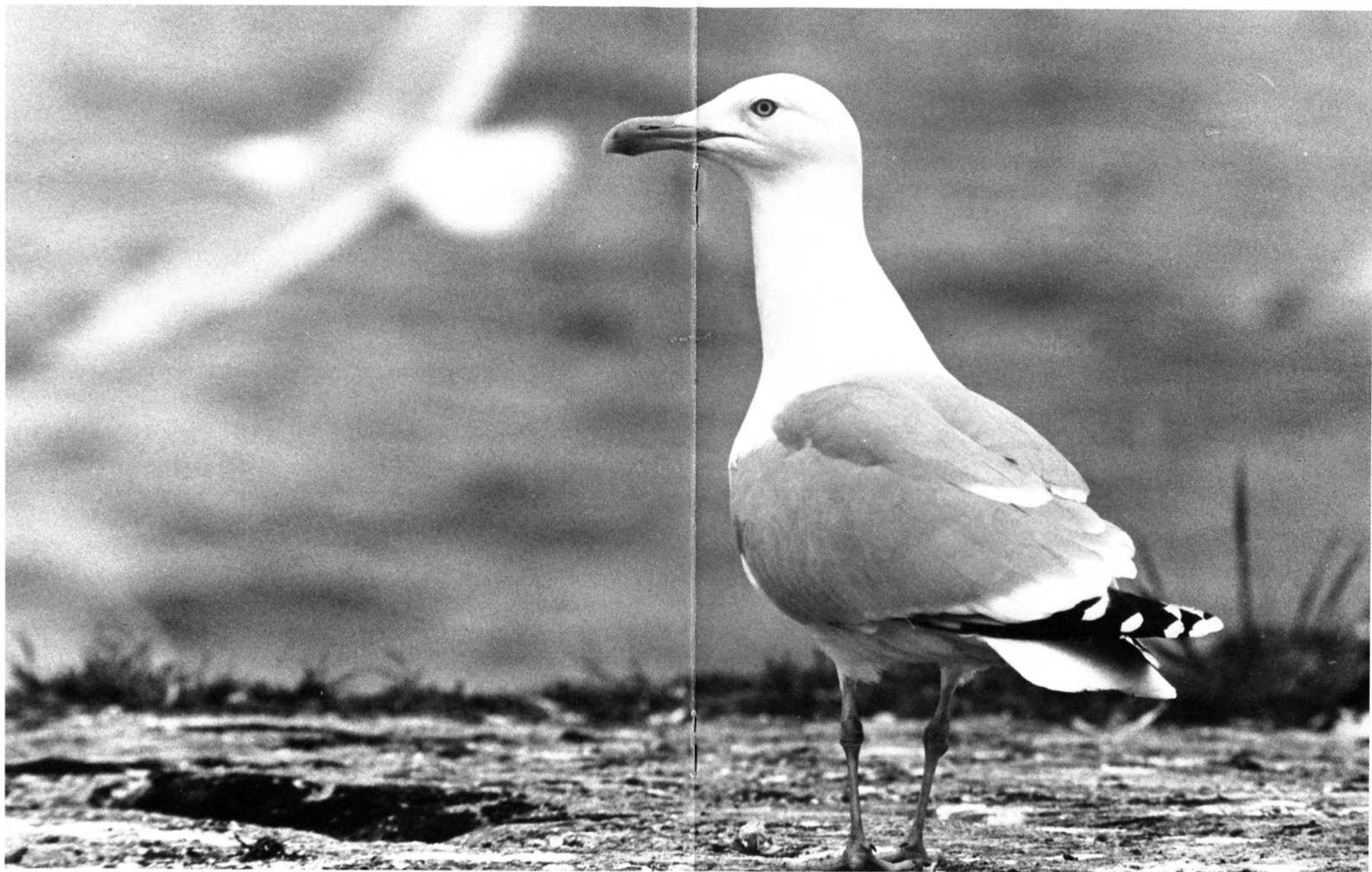
Smålom	1 häckning	St Budtjärn	SS	Strandskata	29/9	1 ex	Karlsarvet	AH
Smådopping	jan-mars	2 ex	Norsbro	BP m fl	- " -	25/4	2 ex	Insjön
					- " -	26/4	1 ex	Fornbybanken
Storskarv	28/1-mars	1 ex	Dragsångarna	AH,BP m fl	M strandpipare		1 häckning	Hundhagen
								AH,AS, BP
Svart stork	13/6-juli	1 ex	bl a Kollsjön	BP,SS m fl	- " -		- " -	Torrberg
	ev längre				- " -		ev häckning	Insjön
					- " -		- " -	Häradsbygden
Sångsvan		1 häckning	Lundbjörkstjärn	CL m fl	Sandlöpare	17/8	1 juv	Dragsångarna
Prutgås	8/5-aug	1 ex	upptäcktes i Limå-AH,BP, viken sedan setts CL under hela sommaren bl a vid Alvik och Limsjön		Rödspov	25/4	1 ex	Insjöbadet
					Skogsduva	slutet av juni	1 ex	Råback
Bläsgås	24/4	1 ex	Limsjön	AH,SM	Turkduva	2/1	1 ex	Insjön
Spetsbergsgås	24/4	1 ex	Limsjön	AH,SM	- " -	hela vår- vintern	2 ex	Djura
Strippgås	24/4-21/5	1 ex		AH,SM	Lappuggla	såvitt känt ingen obs hittills under 1994		
Vitkindad gås	12/4	1 ex		AH,SM	Jorduggla	15/4 och	1 ex	Limsjön
Stjärtand		2 häckningar	Limsjön	AH,BP	Gråspett	vintern	1 ex	Skallskog
Ärta		1 häckning	Limsjön	AH,BP	Varfågel		1 häckning	Oppejen
Snatterand	sommaren	1 par	Limsjön	SM	Törnskata	flertal lyckade häckningar		BP
Alfågel	6/6	1 hane	Limsjön	AH,BP, SM	Lavskrika	23/6	2 ex	Lysningsmyren
					- " -	vintern	minst 2 ex	Skallskog
					- " -	maj		Östra Åskaken
Havsörn	13/2	1 ex	Insjön	HP	Råka	18/4	1 ex	Limsjön
Kungsörn	jan-april	varierande antal vid åtel		BP	- " -	20/4	1 ex	Limsjön
Fjällvråk	övervintrande		Djura, Hedby	SM	Kärnsångare	7/6	2 ex sjungande	Campingen i Siljansnäs
Ångshök	13/5	1 hona	Yttermo	BP,GL	M flusnappare	7/6	1 ex sjungande	Plintberg
Pilgrimsfalk	6/8	1 juv	Gassarvet	CL	Ringtrast	29/4	1 hane	N Lindberg
- " -	någon	1 ex	Fornby	KL	Tallbit	8/2-10/3	2-3 ex	Torget Leksand
	gång i juli				Videsparv		1 häckning	Kollsjömyran
Järpe	flertal rapporter om lyckade häckningar			SM	Ortolansparv	juni	> 3 sjungande	Västannorsviken
Vaktel	7/6 och åtminstone juni månad		Limå	CL,MS	- " -	juni	flera sjungande	Sjöbotten, Ralta
Vattenrall	maj-juni	3 revir	Limsjön	SM	Lappsparv	26/4	3-6 ex	Limsjön
Kornknarr	juni	1 spel	norra tornet, Limsjön	SM				AH,BP

AH=Anders Hans, AS=Anders Ståhl, BA=Bo Alexandersson, BP=Bogdan Persson, CL=Conny Land, GL=Gunnar Lind, HP=Henry Pollack, JP=Jan-Erik Pellas, KL=Kjell Leander, MS=Mats Sternermark, SH=Sören Hjarpe, SM=Staffan Müller, SS=Sören Stenberg

Rapportera till Conny Land tel 0247-22545 (hem) eller 0247-80182 (arbetet)!!

Gråtruten på nästa uppslag är en ny häckande art i Limsjön. Foto: Bengt Lundberg/N

FISKGJUSEN I LEKSAND

✍ Sören Stenberg

Antalet häckande par i Leksand har de senaste åren legat på en mycket låg nivå, ca 3 par. Därför är det glädjande när det under 1994 konstaterades 6 par!

Nu häckar inte alla paren första året när de hittar ett boträd och revir, utan nöjer sig med att bygga det stora boet. 4 av de 6 paren bor på plattformar som vi byggt.

Tyvär är det så att naturliga boträd är en bristvara, pga det skogsbruk vi har. Fiskgjusens naturliga boträd har en genomsnittsalder på drygt 200 år men man avverkar sko-

gen före 100 års ålder. Därför är det viktigt att lämna träd vid avverkningar, speciellt gamla träd. Fiskgjusen bor nästan uteslutande på toppen av gamla tallar.

Det finns fortfarande många tomma revir och om ökningen i år inte är tillfällig ser fiskgjusens framtid i Leksand mycket ljusare (gjusare) ut.

Fiskgjuse

Foto: Thomas Henriksson

NYA KOSSOR TILL LIMSJÖN

✍ Staffan Müller

Våra Highland cattle's som betat strandängarna vid Limsjön under hela säsongen, kommer att få sällskap av 6 dräktiga Herefordkor, vilka skall restaurera vadarstränderna mellan Tibble och Norsbro.

Antonia Axelsson-Johnson har instiftat en fond och tycker att Limsjön är något extra. Därför vill hon att den första utdelningen från fonden skall tillfalla just Limsjöns fortsatta restaurering.

Dessutom stöttar Hemköp hela "projekt Limsjön" vilket medför att Miljökontoret

och Fågelklubben ges resurser att jobba vidare med ännu fler betesmarker runt Limsjön.

Som läsaren förstår är det mulbete som är den nya given i det fortsatta restaureringsarbetet. Det är kossorna som skall locka tillbaka storspovarna, rödbenorna och gulärlorna till Limsjön!

Reportage, med bilder och aktuella nyheter om djuren vid Limsjön, får Du mer av i nr 1/95!

Förra gången var det bla

Leksands Sparbank

som sponsrade inköpet av Highlandbesättningen.

Denna gång är det

som ligger bakom hela finansieringen av Hereforddjuren.

RAPPORT FRÅN RINGMÄRKNINGEN VID LIMSJÖN

✍ Staffan Müller

Årets ringmärkningsrapport från Limsjön är ännu inte sammanställd. När detta skrivs pågår ännu ringmärkningen vid Statoil-tornet, men det kan vara intressant att ge en liten lägesrapport:

Höksångaren åter!

Det som vi i fjol trodde skulle bli en tillfällig ringmärkningsart, höksångare, har även i år fångats och ringmärkts vid Limsjön.

I båda fallen har det rört sig om ungfåglar. Varifrån de kommer har vi ingen aning om, men tydligen är just höksångaren en art som mer eller mindre regelbundet passerar Leksandstrakten under hösten. Eftersom den är mycket lik en trädgårdssångare och så här års uppträder ljudlöst, kan det ha varit en förbisedd art.

Det vore onekligen spännande att få fänga en tidigare ringmärkt höksångare för att få svar på frågan varifrån de kommer.

Invasion av lövsångare

Lövsångaren är vår sannolikt vanligaste fågel.

Under tidigare år har den sammanlagda

årsfångsten uppgått till ett 50-tal lövsångare, men i år har vi ringmärkt ca 1000!

Troligen har det fina vädret under häckningssäsongen medfört att lövsångarna klarat sin reproduktion ovanligt bra just i år.

Ett annat alternativ till de stora fångsterna kan vara att ryska lövsångare av någon anledning ändrat färdväg.

Tyvärr har ingen lövsångare ringmärkt på annan ort än Limsjön återfångats, så även den gåtan lär förbli olöst.

För övrigt har ingen anmärkningsvärt udda fågelart ringmärkts vid Limsjön i år.

Grönsiskorna är ovanligt många. En gråsiska förvillande lik en snösiska har också ringmärkts liksom några gärdsmyggar och rödstjärtar.

I nästa nummer av informationsbladet kommer en utförligare rapport med tabeller och diagram över 1994 års ringmärkning.

Ge dig till täls!

Race

Jag blev i maj vittne till en förmodad "revirfajt" mellan två storlommar i en tjärn. De höll på minst en kvart. En förstklassig underhållning blev det när de gång efter gång jagade varandra på nära håll framför oss. De hade ett originellt sätt att ta sig fram, lommarna "rodde" med vingarna och det gick så snabbt att fåglarna rutschade på vattenytan. En av "motorbåtarna" tröttnade till slut och gav upp.

Sören Stenberg

Rekord!! Ett Duvhökspar i Leksands kommun lade i år 5 ägg och det har aldrig konstaterats tidigare. 4 ungar blev flygfärdiga, alla hannar.

Foto: Sören Stenberg

Boken om

HOTADE OCH SÄLLSYNTA VÄXTER I DALARNA

är äntligen här

Efter många års inventeringar och efterforskningar kan DABS (Dalarnas Botaniska Sällskap) nu presentera fakta om våra mest ovanliga och utsatta blommor, gräs, halvgräs, ormbunkar och vedväxter.

I boken presenteras utförligt 160 arter kärlväxter, med kartor och fotografier. Inledningskapiteln beskriver noggrant Naturlandskapets och kulturmarkens historia, Naturvårdens historia, Växtgeografi och ekologi, Hoten mot floran samt Vårdbehov och olika skyddsformer.

Bortåt 200 fotografier (varav 50 i färg) av växterna och deras miljöer ackompanjerar texten, vilka tillsammans med teckningar, åskådliga översikter, tabeller, dia-

gram och kartor gör bokens 380 sidor till en mycket njutbar lärobok.

Verket är avsett som uppslagsbok och guide för alla naturintresserade; såväl privatpersoner som kommunala och regionala naturvårdare samt skogs- och jordbruksansvariga tjänstemän.

Detaljerade lokaluppgifter för flera arter gör växtplatserna lättfunna, vilket medför att man som naturmänniska förutsätts uppträda varsamt vid möten med våra rariteter.

Boken kostar 280:- och kan köpas i Lundells bokhandel eller beställas genom Åsa Rydell tel 0247-210 59 eller Lennart Bratt tel 023-276 01

FAUNA & FLORA

är en populärvetenskaplig naturtidskrift som ges ut av Naturhistoriska riksmuseet. En prenumeration för 1995 (sex nummer) kostar 175 kronor. Sätt in beloppet på postgiro-konto 1 55 03-6. Skriv "FAUNA & FLORA 1995" samt ditt namn och adress tydligt på inbetalningskortet

För ett gratis provexemplar skriv till FAUNA & FLORA, NMR, Box 50007, 104 05 Stockholm.

EN NÄRMARE TITT PÅ BACKSVALAN

✎ Bogdan Persson

Riparia riparia, den som bor i brinken

Ja, så lyder översättningen av det väl beskrivande, latinska namnet 'riparia', på vår minst människoanknutna svala - Backsvalan. Det finns fler arter som bor i brinken, kungsfiskaren gräver liknande bohål och kan bo granne med backsvalorna, men är själv ingen kolonihäckare. Biätarna lever i liknande kolonier, men arten häckar ej i Sverige.

Nej, här i landet är det backsvalan som står för brinkperforeringen, så Linnés 'riparia' låter befogat.

Även om backsvalan runtom i världen har ca 4 - 5 dubbelgångare, så ställs man i Sverige sällan inför några större artbestämningsproblem. Våra två övriga svalor vållar knappast någon förväxlingsrisk. Även under mycket dåliga observationsförhållanden, då man endast ser fåglarnas silhuetter i luften upplevs backsvalan som mager och smalvingad jämfört med hus- och ladusvalan.

Den verkar klart liten, även när man inte har några andra svalor på platsen att jämföra med. Dess flykt är inte heller lika fladdrig som hussvalans, utan upplevs som mera bestämd. Ladusvalan å sin sida har en mycket kraftfullare, mer jobbande flykt där vingslagen sällan avbryts av glidflykt.

Förekomst.

Backsvalan häckar i hela landet, dock ej i fjällområden som ligger ovanför trädgränsen. Backsvalan är också en av världens mest utbredda svalarter. Endast ladusvalan har ett utbredningsområde som kan mätas med backsvalans. Faktum är att dessa två arter har en nästan identisk förekomst runtom i världen, med det tempererade bälte av norra halvklotet som häckningsområde och de tropiska delarna av Afrika, Asien och Sydamerika som övervintringsområden.

Kolonihäckare.

Backsvalan är den mest utpräglade kolonihäckaren bland våra svalor. Den knappa tillgången på häckningsbiotoper innehållande rasbranter som är lämpliga att gräva i, tillåter inte sådan lyx som revirhävandet mot artfränder skulle innebära. Det gäller att utnyttja de lokaler som finns.

Kolonihäckningen har även nackdelar, en koloni är mycket lättare att upptäcka än ett enskilt bo och drar ständigt till sig predatorer. Lärkfalken är en mycket skicklig sådan som gärna besöker kolonierna och överrumplar svalorerna i flykten. En annan, icke välkommen gäst som dras till kolonierna är räven. När den upp till hålen så grä-

ver den sig fram till äggen eller ungarna, och när den väl har upptäckt möjligheten så upprepas detta så länge det finns åtkomliga bon. Flera av kolonierna här i Leksand bär märken efter rävens besök. Vidare har det visat sig att ju större kolonierna är, desto bättre frodas parasiterna (Ullman, M. Kolonihäckare. -Vår fågelvärld 3/93). Man skulle därför kunna förvänta sig någon slags övre gräns för hur många bon en koloni skulle "uthärda", men så tycks inte vara fallet. Jag har själv sett en koloni i sydeuropa innehållande 4- 5000 par. Det kan förstås vara så att extremt goda födoresurser i kombination med brist på alternativa boplatser resulterar i sådana här "mastodontkolonier". I Sverige överstiger dock antalet sällan 100-150 bon per koloni, de största innehåller ca 700 bohål (Staav, R. & Fransson, T. 1987. Nordens fåglar.).

Rasbranter som lämpar sig för backsvalbebon finner man oftast längs älvar, men fågeln är i övrigt ingalunda beroende av nära avstånd till vatten. I grus- och sandtag som normalt utgör de största "rasbranterna" finner man ofta de största kolonierna. Dessa kan vara belägna flera kilometer från närmaste vattendrag. Likaså behöver materialet som boet grävs in i, inte alls vara sand eller grus. Huvudsaken är att materialet är fast och tillräckligt mjukt att gräva i. Ett exempel på en sådan koloni hade vi i Leksand vid Norsbro sågverk på 1960- talet. Där byggdes kolonin bestående av ca 15 bohål i sågverkets spånhög (G. Lind). Fri inflygning till bobranten föredras, men är heller inte av avgörande betydelse. Tämmligen igenväxta kolonier kan man ibland stöta på, trots att alternativa rasbranter finns i nära anslutning. En sådan, numera övergiven, fanns vid

Yttermo för några år sedan. Jag har t om sett en mindre koloni (5-6 bon), belägen nere i en militär skyttegrav med dimensionerna 1,5 x 1,5 x 1,5 meter. Sett på håll, såg det hela mycket lustigt ut, då svalorna tycktes dyka rakt ner i marken.

I Leksand hittar vi kolonierna i såväl älvrinkar som sandtag, även om antalet av de senare idag inte är som förr. De gropar som inte är i drift måste enligt lag grävas igen och även antalet backsvalor har minskat.

Men, den stora boven i dramat tycks trots allt inte vara bristen på boplatser, vilket man inser då man ser väl så många obebodda kolonier som tomma rasbranter.

Öknen tar över.

Tillbakagången som började ta fart under 1960- talet, har inte enbart drabbat Sverige, utan även stora delar av Väst- och Central-europa, vilket tyder på någon mera global orsak. Forskarna tror numera att tillbakagången orsakats av klimatförändringarna i Sahelregionen, dvs savannområdena som ligger mellan tropiska Afrika och Saharaöknen. Den här regionen, som är det huvudsakliga övervintringsområdet för backsvalor från Sverige och ovannämnda områden, är hårt drabbat av Saharaöknen expansion. En följd av detta är att backsvalorna, med all sannolikhet, kommer att byta vinterkvarter, vilket redan har märkts i Sydafrika där arten börjar bli ett tämligen vanligt inslag i naturen, från att i mitten av seklet ha varit en mycket sällsynt gäst i området (Turner, A. & Rose, C. 1989. Swallows & Martins).

Man kanske kan tycka att hela proces-

Backsvalor

Foto: Bogdan Persson

sen skulle kunna ske tämligen snabbt och smärtfritt - populationerna i de drabbade övervintringsområdena slås ut, medan de backsvalor som övervintrar i mer välmående områden klarar sig bra och "tar över" även på häckningsplatserna. Men, då det rör sig om omfattande förändringar som drabbar stora delar av beståndet, så kan processen ta lång tid. En svensk backsvala är programmerad på att övervintra i Sahelregionen och fortsätter göra det trots problemen. Det tar tid innan de som har "onormala" övervintringsområden (längre söderut) tar över. Ökenspridningen är dessutom en process som ständigt pågår och därför omöjliggör en stabilisering av övervintringsområden i regionen. En förlängd flyttning innebär samtidigt mer påfrestning och nya faror och är därmed ej en självklar lösning. Det kan även vara så att den expanderande Saharaöknen börjar bli ett allt för brett hinder för de sträckande backsvalorna och i så fall kommer reduktionen av populationen att fortsätta i många år framöver. Det är faktiskt så att Sahara är ett av de allra största proven flyttfågeln ställs inför, på gränsen av vad de kan uthärda och många stryker med under resan.

Hur står det då till med backsvalan i Leksand?

Sedan man 1989 startat med regelbundna inventeringar i kommunen gav 1994 det klart minsta antalet häckningar. Sammanlagt 196 bon fördelade på 5 bebodda kolonier.

Två av kolonierna fanns placerade i

sandtag (Heden och Igelberget) och resten i älvbrinkar nedanför Häradsbygden och Yttermo.

Resultatet är en minskning med hela 34% jämfört med 1993, och mer än en halvering av resultatet från 1989 och 1990 (428 resp. 421 par). Nu betyder det här inte att arten kommer att vara utrotad i Leksand år 2000. Kortlivade fåglar som backsvalor, varierar i antal ganska kraftigt från år till år. Häckningsresultatet måste vara gott för att hålla stammen uppe.

Det regniga augustivädret i fjol, under perioden då ungarna inte längre matas av föräldrarna, gjorde att fåglarna hade svårt att hitta insekter och många, såväl unga som gamla fåglar strök nog med, eller gav sig av mot Afrika i allt för dålig kondition för att klara av resan. Årets magra häckningsbestånd var därför väntad, men kan inte vara statistiskt användbar för att påvisa den allmänna trenden. Följaktligen borde en fantastisk insektssommar som vi hade i år resultera i en rejäl återhämtning nästa sommar. Det skall bli mycket spännande att se. Rapport följer nästa år då jag även ska skriva lite mer om häckningen.

Slutligen vill jag uppmana alla som känner till backsvalehäckningar i kommunen att rapportera in dem till oss i fågelklubben. Leksand är en stor kommun och det är inte säkert att vi känner till alla. Hör i så fall av dej till mig på tel. 0247/ 333 12.

Rapporten skickas sedan till Anders Larsson i Avesta som är ansvarig för backsvaleinventeringen i Dalarna.

UVPROJEKTET

✍ Henry Pollack

Årets resultat i våra berguvsvoljärer har slagit alla rekord. Nio ringmärkta ungar, mot som bäst tre tidigare.

Anders Sjölund har fått två ungar i Siljansnäs, och Bengt Östberg har fyra i gamla voljären och tre i den nya.

Tyvär är en unge hos Bengt mycket svag i benen och fötterna, och kan inte släppas fri i år. Han får dock vitaminer och extra mat, samt massage dagligen. Han blir, om än mycket sakta, bättre för var dag, men

har trots ompysslingen betydligt lägre vikt än sina syskon.

Som jämförelse redovisas några vikter. Den skadade 1,8 kg, hans broder 2,4 kg och hans tyngsta syster 3,05 kg. Den tyngsta honan i andra voljären vägde 3,4 kg.

Man brukar ha 2,6 kg som gräns mellan hane och hona.

Medicinering.

Foto: Henry Pollack

Pilgrimsfalk från bolåda till flygartist

Foto: Anders Hans

PROJEKT PILGRIMSFALK 1994

✍ Anders Hans

1961 häckade det sista pilgrimsfalksparet i Leksands kommun. Sedan dess har falkbergen stått tomma, platserna SK och KL var de sista utposterna för den stora "vandringsfalken". Det är alltså i dessa branter som projektet sommaren 1994 satte ut de första falkungarna i ett första steg på "vandringsfalkens" återtag i kommunens fauna. Nedan följer ett utdrag ur årets dagbok om händelserna från lokalerna SK och KL. Som ni förstår måste vi hålla lokalerna hemliga för allmänheten (för falkarnas bästa) men är du intresserad att hjälpa oss i det spännande arbetet så hör av dej till Lasse Nilsson som är våran kontaktperson inom Leksands fågelklubb, han har tel: 0247- 333 92.

Utdrag ur dagboken från observationsplats KL.

2 juli

Falkarna placeras ut i branten kl. 14:00. Strålände väder och varmt. 45 minuter efter utplaceringen spanar vi nerifrån det tillfälligt ombyggda passet. Falkarna hoppar runt i buren, sitter på stenarna och vickar på huvudena.

7 juli

Dagen före utsläpp kl. 8:45, 2 st falkar synsuppe i buren. Äter, putsar sig, går nu upprätt. Kl. 21:30 syns alla 4 från passet. Fåglarna ser ut att må bra i det kanonvarma toppenvädrret, en svag bris fläktar behagligt i högsommarkvällen. Klockan är nu 23:00 och för en halvtimme sedan serverades 5 nytinade kycklingar genom röret. Alla sitter nu på varsin sten med sina "byten".

8 juli

I dag är det så dags. Öppningsoperationen inleds kl. 10:30 i ännu en dag av högsommarvärme.

Operationen går helt utan komplikationer och kl. 11:00 påbörjas nedvandringen. Väl nere i passet kl. 11:15 konstaterar vi att 2 st falkar redan har hoppat ut och sitter nu 2 meter till höger om buren och flaxar med vingarna. Kl. 11:30 kommer nr 3 ut och gör sällskap med de andra två. Kl. 12:14 kommer så den sista falken utflaxande med en väldig fart ur buren (saknar han kamraterna måntro?). Första flygturen gör nr 4, ca 5 meter får räcka första gången. Under eftermiddagen hoppar falkarna mest runt och inspekterar omgivningen. Frampå kvällen blåser det upp och falkarna gör några kortare flygturer, mest har de dock suttit och flaxat med vingarna.

9 juli

Falkarna flyger nu längre sträckor och syns endast sporadiskt. En fiskgjuse flyger förbi varpå falkarna genast börjar att skrika, lugnar dock ner sig när gjusen har försvunnit över trädtopparna.

Eftermiddagen blir varm och falkarna har tagit siesta i värmen.

13 juli

Allt är lugnt och projektet går helt enligt planerna (det är nästan så vi börjar tro att det går för bra).

Falkarna fortsätter sen utsläppningen att sköta sig helt självständigt.

15 juli

Vi avbryter bevakningen kl. 12:00 och går över till daglig tillsyn samt matning.

20 juli

Åker ut med mat vid middagstid. När vi når branten skrämmer vi iväg 3 st. falkar som svävar runt våra huvuden en stund innan dom försvinner. Är falkarna för tama? Vanlig nyfikenhet tror vi. På väg tillbaka ser vi en av falkarna jaga iväg en bivrak som råkar flyga över hygget vi befinner oss på. Hjärtat slår några extraslag, blicken dröjer sig kvar över trädtopparna, stoltheten klumpar sig i halsen och tankarna vandrar iväg... Nåja, ner till passet och upp med tubarna och kl. 16:30 räknas alla 4 falkarna in sittandes utspridda i branten.

23 juli

1 falk slog något i toppen av en torr-tall! En av törnskatans ungar måntro? Första bekräftade fångsten av något annat än trollsländor som falkarna har fångat i ca 1 vecka nu.

1 aug

Falkarna ses mer sällsynt tillsammans, oftast är det bara 1 eller 2 över berget när man kommer och matar. Fortsättningsvis matas fåglarna varannan dag.

6 aug

Sista gången falkarna ses tillsammans alla 4 bjuder de på luftakrobatik av

den högre skolan. Falkarna jagar upp varandra på ca 500 meters höjd, fladdrar lekande ner mot trädtopparna i en tacksam uppvisning, som en slags "avslutningsceremoni"

16 aug

1 juv. falkhona sitter i gräset på en åker i Yttermo och äter på något.

17 aug

1 juv. falk över Västannor.

26 aug

1 juv. falk över Limsjön.

28 aug

1 juv. falk slår vadare i Limsjön.

Det här är den sista observationen innan tidningens pressläggning.

Noteras bör att de 4 sista observationerna är inte säkerställt våra falkar, vilket dock är troligt eftersom det rörde sig om juvenila fåglar i samtliga fall. Att ungfåglar från andra häckplatser skulle dyka upp redan i augusti tar jag som mindre sannolikt.

Observationsplats SK.

---

11 aug

3 st falkar placeras ut i branten SK.

15 aug

1 falk dödas genom nätet, troligen av duvhök.

18 aug

Buren öppnas vid tiotiden och strax efter kl. 13:00 kommer duvhöken och slår ytterligare en falkunge trots observatörens ihärdiga distraheringsförsök. Natten till den 19:e försvinner så den sista falken spårlost och har inte påträffats trots flera eftersök.

SE'N SIST FRÅN INSJÖN

✉ Henry Pollack

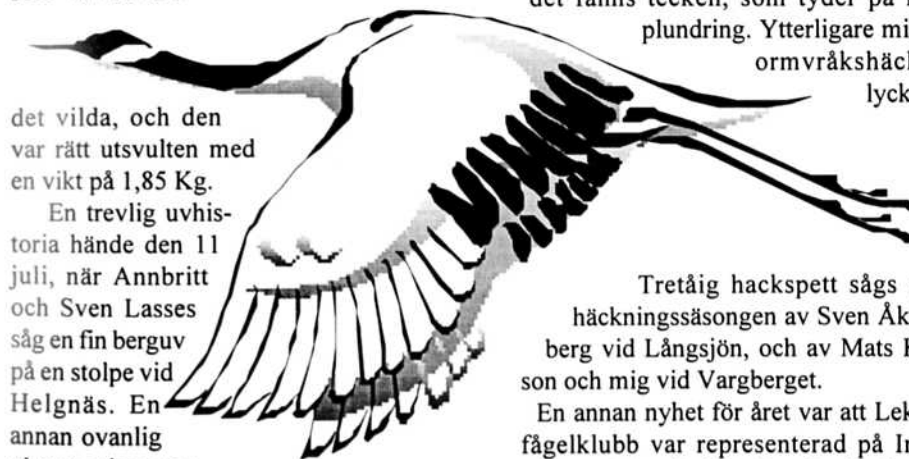
Våren började med mycket kall väderlek, speciellt i maj, men resten av sommaren blev ju extremt varm. Detta gynnade i vart fall insektsätande fåglar, som t.ex sångare, vilka lyckats mycket bra detta år, liksom grönsiskan, som setts i ovanligt stora flockar efter häckningssäsongen.

En tråkig händelse inträffade 11:e mars, då George Berglind rapporterade, att det låg en död berguv nära Insjöbron. Uven hämtades och det kunde konstateras att högra vingen och buken var söndertrasade, troligen efter kollision med bil. Det var en fjolårsunge, som var född i

det vilda, och den var rätt utsvulten med en vikt på 1,85 Kg.

En trevlig uvhistoria hände den 11 juli, när Annbritt och Sven Lasses såg en fin berguv på en stolpe vid Helgnäs. En annan ovanlig observation var 30 juni då en turturduva visade sig i Brenäs på gården hos Brosvedens.

För första gången gick fyra slaguggelpar till häckning i våra holkar, men en misslyckades helt med sina två ägg. De andra tre fick fram 3 + 3 + 4 ungar vilket trots allt är nytt rekord för oss i Insjön. Två kattugglehäckningar resulterade i nio märkta ungar och en tornfalk lyckades att få fram fem ungar. Lärkfalk har setts på två olika ställen under häckningstiden, men ingen lyckad häckning har kunnat konstateras. Vi hade två ormvråkshäckningar med vardera två ägg, varav den ena lyckades med båda ungar, medan den andra misslyckades, och det fanns tecken, som tyder på mårdplundring. Ytterligare minst en ormvråkshäckning lyckades.

Tretåig hackspett sågs under häckningssäsongen av Sven Åke Östberg vid Långsjön, och av Mats Knutsson och mig vid Vargberget.

En annan nyhet för året var att Leksands fågelklubb var representerad på Insjöns marknad där vi sålde bl.a fågelholkar, och fick visa våra verksamhetsområden för en större allmänhet.

Den stämmingsfyllda bilden på sista sidan är fotograferad av Anders Ståhl

